

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Expedita Juris Divini, Natvralis, Et Ecclesiastici Moralis Expositio

Tamburini, Tommaso

Coloniæ Agrippinæ, 1665

De iisdem, qui non serviunt, cum possint, paragrapho 2.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40132

Respondet *n* Bonacina, debere augeri, & stipendium. Verum non semper id admittam in praxi, quia solet, in his conventionibus sine fraude initis, admisceri periculum æquale ex utraque parte contrahentium, nam aliquando ædificium, vel simile quippiam absolvitur paucioribus, aliquando pluribus expensis: ergo est æquale periculum pro utraque parte. Profectò idem Bonacina ibidem docet, non debere stipendium illi, qui se obligavit, ad transferendas cum navigio merces alterius, putans se aliquibus diebus posse iter absolvere, sed postea ventorum adversantium causa, multo pluribus absolvit; id, inquam, docet, quia poterat etiam ventorum favore multo paucioribus. At simile, quid etiam evenire poterit in casibus aliis

33. Si Mercator promisit pretium Gubernatori Navis, ut merces v. g. ad Indos, vel alium locum transvehere, sed medio confecto itinere, ob reluctantes ventos reversa est Navis in Portum, unde discesserat, quale pretium esse debebit, conventumne, an aliud minus?

34. Respondeo, de hoc peculiari casu pluribus disputant Molina, *b* aliique, quos ad nos enim monent famuli à promisso famulatu deficientes, ut ipsos non deseramus.

*Stipendium datum Famulo in damnum
Creditorum Domini.*

35. Denique, si Dominus Famulo stipendium solvens fiat impotens ad solvenda ea, quæ hic Dominus debet suis creditoribus, potestne licitè illud acceptare Famulus? Immo, si hanc impotentiam prævideat idem Famulus, poteritne illius obsequii se abdicere?

36. Respondeo. Bonacina *c* breviter sic docet. Famuli inservientes alicui Domino, quem sciunt fieri impotentem ad restituendum Creditoribus, non possunt aliquid ab eo accipere, aut acceptum retinere, nisi fortè tantumdem Domino acquisierunt in serviendo: Propterea consulendum est hujusmodi famulis, ut discedant. Ita Valentia, Aragonius, Navarrus, Molina, aliique. Horum sententiam limitarem cum Valquez, modo Dominus illis, non indigeat, ita ut sine illis vivere non possit absque magno dedecore, juxta qualitatem, & conditionem personæ. Nam si hoc modo illis indigeat, existimo, eos pos-

se sui famularus stipendium accipere: Sicut enim Dominus excusatur ob suum tantum incommodum, ita famulus. Hinc patet à fortiori, Medicum, Pharmacopolam, & alios præbentes necessaria infirmo, qui non est creditoribus solvendo, posse ob prædictam rationem pretium accipere. Ita Vasqu. Hæc Bonac.

37. Quibus ego aliam limitationem adderem, seu declarationem: Nam ut famulo non liceat stipendium à Domino acceptare, vel illius obsequio se abdicere, debet ei constare, Dominum impotentem sic reddi ad satisfaciendum suis creditoribus; constare, inquam, saltem certitudine morali; non enim præsumendum est, delictum committi, (quale certè à Domino, se volente inhabilem reddere, committeretur) nisi de eo constet: Cum ergo Famulus nesciat plerumque, nec scire possit potentiam, vel impotentiam Domini, facile excusari poterit à peccato, &c.

§. II.

*Famuli, qui non serviunt, cum
possint.*

1. PRO tempore, quo Famulus, cum possit, non servit, jam scimus non debere ipsum accipere mercedem, eandemque ei negari meritò posse à Domino. Sed quid pro tempore, quo servivit? potestne aliquando ei negari merces eo prætextu, quod nunc ipse non prosequatur famulatum promissum?

2. Respondeo, non posse absolutè negari, quicquid dicat cum Silvestro *d* Azor, putans *d* Silv. *A* posse aliquid arbitrio boni viri detrahi. Ratio nostræ doctrinæ est, quia operarius dignus est conventa mercede pro tempore, quo operatur. Si ergo aliquando operatus est, sua mercede pro illo tempore defraudandus non erit.

3. Dixi, *Absolute*, nam si ob recessum famuli, nolentis servire, aliquod lucrum Domino cesset, vel damnum emergat, potest Dominus tantum de mercede præteriti famulatus retinere, quantum ea damna compensentur; tunc enim famulus injusta causa est jacturæ Domini.

4. Hinc Rusticus, qui se locavit pro toto anno, transacta autem hyeme, recedit, invito Domino, à famulatu, ut æstivo tempore ali-

Gggg 2 bi, ma-

bi, majori stipendio, serviat, quando clariores sunt rusticantes famuli, obligatur in conscientia, restituere Domino, quantum ipsius interest, famulum recessisse. Quare illud Dominus, ex mercede fortè nondum soluta, poterit sibi retinere.

5. Præterea servus in casu, de quo loquimur, obligatur redire ad Dominum, ut toto promisso tempore famuletur, quia ex contractu, & aliquando ex addito Juramento, se obligavit illud complere. Neque liberare se ab hoc reditu potest, etiam si omnia damna resarcire velit, quia Dominus habet Jus ad personalem illam obligationem factam à servo.

6. Quid de Domino? semel recedente culpa sua famulo, obligaturne is eum iterum recipere?

*Delugo
d. 29. de
Iust. n. 56.*

Respondeo, saltem non obligari videtur, a quando recessus ipse tanta culpa æstimatur, ut, propter æqualem, potuisset Dominus illum expellere.

§. III.

Famuli, qui non serviunt, cum non possint. Vbi de Famulo agitante.

1. **S**ervus, durante tempore statuo ad obsequium, conjicitur in Carcerem ob aliquod delictum (non ea intentione patratum, ut non serviat) vel, ob mortem sui parentis, adstringitur ad curam suarum rerum, vel in morbum incidit, quo affectus servire non potest, vel in aliqua similia impedimenta incurret, quæ impossibile illi, sive physicè, sive moraliter reddunt, posse profèqui famulatum: Servus, inquam, hujusmodi sine dubio potest famulatum relinquere, & Dominus obligatur, consentire, solvendo tamen ratam mercedis debitam factis obsequiis, quia contractus, initio initus, semper censetur factus sub conditione, quod aliquid grave non obstat. Sicut enim Dominus, si conjiceretur v.g. in Carcerem, unde non indigeret servis, posset illos dimittere, ita & servus, &c.

2. Quæstiunculæ autem tres hæc solent de ægroto famulo adnecti. Primâ, an sit curandus expensis Domini.

3. Secundâ, An idem debeat accipere mercedem pro eodem tempore, quo propter infirmitatem (idem propter aliud ratio-

nabile impedimentum) non famulatur.

4. Tertiâ, An servus locatus v.g. in annum, si ægrotet, seu legitimè impediatur per mentem v.g. obligetur, post annum supplere hunc mensem in serviendo, & an Dominus, pro hoc mense supra dictum annum, admittere illum debeat, soluta debita ipsius mensis mercede? loquimur autem in his semper, præciso pacto, sive implicito, sive explicito, ad quod Dominus, vel Famulus se obligasset.

5. Respondeo ad Primam, negativè, b quia b debet ad illas expensas ex vi conductionis non se obligavit Dominus: immò nec se obligavit ad p. l. r. de alimenta pro illo tempore, quo sibi infructuosus futurus esset servus. Quicquid affirmeret de his alimentis Azor. e Excipi debere d. 3. de extrema necessitate, quando ex Charitate q. 7. p. 4 te debet quilibet cuilibet succurrere, ad monitione opus non est.

Respondeo ad Secundam, item negativè. Ratio est, quia, cessante fine famulatus, non apparet, cur non debeat cessare, & obligatio solvendi illius mercedem. Scio e aliquos esse contrarios huic nostræ, & quidem communis sententiæ, sed non sunt audiendi, quia argumentum ipsorum dictum ex Textu, s. in eundem quo Imperator concedit Advocatis defunctis mercedem, etiam si non servierint, facile solvitur; loquitur enim Imperator de Advocatis mortuis quidem, sed pro tempore, quo vivebant, & quo per ipsos, dum vivebant, non steterit, quin servierint. Advocatorum enim, & Procuratorum, Medicorum, Barbironsolurum, & similibus ejus naturæ officia sunt, ut tunc satis, superque censeantur continuato servire, quando sunt prompti ad obsequium, & in occasionibus, quæ se offerunt, à serviendo non desiciunt. Non ita se habet communiter famulorum, de quibus potissimè loquimur, conditio; horum enim est continuo servire, & in dies, immò, & in horas. Dixi tamen, communiter, nam, & his etiam suam debent mercedem, quando in suo serviendi modo per ipsos non stat, famulari, g supra indicatum est.

7. Ad Tertiâ, respondeo item negativè. Ratio est, quia contractus fuit additus ad illum unum annum: Quare eo elapso, elabitur obligatio, tum pro servo, tum pro Domino; Is enim non obligatur admittere servum volentem resarcire tempus subtractum, sed poterit, juxta supradicta, partem stipendii correspondentem tempori, in quo famu-